

Manifest 'Fundamentele waarden'

Inhoud

Samenvatting: Fundamentele waarden	2
Standpunten	4
Manifest 'Fundamentele waarden'	6
De verbindende kracht van anders zijn	7
De rechtsstaat en de spreiding der machten	8
Democratie en de wil van het volk	11
Rechtvaardigheid	15
Het algemeen belang	16
Het huwelijk	17
De menselijke natuur en het streven naar een hogere etische samenleving	19
Man-vrouw verhouding	20
Geslacht en seksuele oriëntatie	23
De opkomst van technologie	23
Een waardige toekomst	24
Uitleiding	25

Samenvatting: Fundamentele waarden

Eerlijk is eerlijk: de politiek vandaag is één groot spel! Een politiek spel dat te veel de boventoon voert zodra de inhoud van politieke besluitvorming te veel plaatsmaakt voor mooie woorden zónder inhoud. Het is natuurlijk lastig om in een coalitieland beloftes te doen, omdat je weet dat je als politieke partij toezeggingen doet die je niet allemaal waar kunt maken. Maar beloftes trekken stemmen, zeker als je de spijker op zijn kop slaat door datgene te roepen wat de meeste mensen in ons land voor en tijdens verkiezingen bezighoudt. Door de beloftes niet na te komen kunnen werknemers op hun werk hun baan verliezen, maar ‘gedraai’ in de politiek lijkt de normaalste zaak van de wereld te zijn geworden. Mooie woorden verkopen immers goed...

Stevige woorden over politieke tegenstanders, met persoonlijke aanvallen en betogen waarom de ander slecht is, is ook van deze tijd. Rechtse kiezers die benadrukken dat ‘links een gevaar is’ en linkse kiezers die hetzelfde beweren over ‘rechts’ lossen niet op. Daarbij is het nog maar de vraag wat tegenwoordig politiek rechts is en wat politiek links. In een vrije samenleving telt elke mening en zorgen argumenten voor het versterken van je standpunt. Het alleen maar zwart maken van je tegenstander is een teken van zwakte en laat zien dat je te weinig vertrouwen hebt in de kracht van je eigen verhaal.

De zoektocht naar constructieve en pragmatische oplossingen is mogelijk door al het goede te omarmen en de rest met inhoudelijke argumenten te weerleggen. Dit zou eigenlijk het werk van de politiek moeten zijn. Weinig mensen zullen tegenspreken dat de politiek de samenleving democratisch en rechtvaardig voor ons allemaal moet dienen. Maar er zijn talloze uiteenlopende antwoorden denkbaar op de vraag wat democratisch is en wat rechtvaardig.

In een democratische samenleving telt de mening van iedereen, maar als de politiek niet naar iedereen luistert, dan is groeiend wantrouwen onvermijdelijk. Overheidsbeleid is alleen maar verenigbaar met de wil van mensen als er naar hen wordt geluisterd. Fundamentele behoeften als eten, drinken, een dak boven het hoofd en medische zorg moeten te allen tijde voor iedereen die het nodig heeft beschikbaar zijn. Want in een land in rijkdom hoort geen plaats te zijn voor armoede. Toch zijn er mensen die gewoon werken en toch onder de armoedegrens leven. Sterker nog, als 10% van de bevolking meer dan de helft van de rijkdom bezit zou je je als land in rijkdom heel diep moeten schamen!

Maar het moment dat het hele politieke spel plaats gaat maken voor serieuze politiek is mogelijk aanstaande. Een nieuwe visie, gebaseerd op de waarden van verbondenheid, menselijke waardigheid, solidariteit, democratie, gelijkwaardigheid en rechtvaardig, biedt een alternatief om de politiek weer te laten doen waar het van origine voor was bedoeld. Na het

tijdperk van sensatiepolitiek moet het algemeen belang in de toekomst partijbelangen en persoonlijke belangen overstijgen. Het lijkt een hele opgave om niet mee te gaan in de 'achterkamertjespolitiek', gedraai in beloftes en het drijven van politiek waarin politici elkaar zwartmaken, maar het is niet onmogelijk. Een eerlijke strijd op basis van inhoud en constructieve oplossingen kan heel wat moois brengen, maar het kan ook kruim kosten. Een standpunt dat tijdelijk veel stemmen oplevert is geen reden om je idealen te verloochenen. Kortetermijnoplossingen leiden tot kortetermijntevredenheid en frustraties over de lange termijn. Langetermijnoplossingen zorgen voor vertrouwen en voor overheidsbeleid dat is gericht op een duurzame en rechtvaardige toekomst voor ons allemaal. Denk aan de toekomst, want daar zullen we de rest van ons leven deel van uitmaken. Ruim baan voor toekomstige bedrijving van de politiek die de serieuze betekenis van politiek weer verdient!

Standpunten

- Er komt een versterkt armoedebestrijdingsprogramma, met name gericht op de strijd tegen kinderarmoede.
- We worden geen belastingparadijs meer! Ieder bedrijf, groot of klein, gaat een eerlijk deel aan belasting betalen doordat we belastingontduiking en belastingontwijking hard gaan aanpakken.
- Er komt een nieuwe maatstaf in plaats van het bruto binnenlands product. Een nieuwe maatstaf waarbij niet alleen de geldwaarde van een land, maar ook waarden als geluk, gezondheid en de kwaliteit van de leefomgeving mee worden genomen.
- Zowel de overheid als banken maken openbaar waar geld in wordt geïnvesteerd, om mensen te laten zien hoeveel Nederlands geld gaat naar:
  - Ondernemingen die medeverantwoordelijk zijn voor klimaatschade;
  - Ondernemingen die betrokken zijn bij misstanden op het gebied van dierenwelzijn;
  - Wapenhandel of andere ondernemingen die handelen in strijd met mensenrechten.
- Niet multinationals, maar het midden- en kleinbedrijf wordt de draaiende motor van onze economie. Het mkb (inclusief zzp'ers) wordt beter bijgestaan en gestimuleerd om dromen realiteit te maken;
- Het zorgstelsel gaat op de schop: de zorg wordt voor iedereen gratis, zónder eigen risico!
- Er komt een basisinkomen in plaats van een uitkeringsstelsel. Zo moet een volwaardig leven mogelijk worden voor iedereen.
- Een eenduidige pensioenleeftijd verdwijnt onder het basisinkomen. Tot wanneer iemand moet werken hangt af van iemands leeftijd, het aantal gewerkte jaren en de zwaarte van het beroep.
- Het leenstelsel wordt afgeschaft: studeren wordt weer gratis!
- Een fulltime werkweek wordt maximaal 30 uur.
- Het minimumloon wordt verhoogd. Iedereen moet door middel van minimumloon in basisbehoeften kunnen voorzien.
- Het jeugdloon wordt volledig afgeschaft. Loon moet weer worden bepaald aan de hand van de werkzaamheden die iemand levert.
- Verkiezingsdagen worden op zondag gehouden. Zo moet de opkomst bij verkiezingen groter worden en de afstand tussen de politiek en het volk kleiner.
- De Eerste Kamer wordt afgeschaft. Een politiek orgaan dat gevoelig is voor belangenverstrengelingen past niet binnen een goed functionerende democratie.

- De overheid moet transparanter! Alle stukken van het kabinet of van onderhandelaars bij de formatie van een kabinet kunnen worden ingezien door álle leden van de Staten-Generaal.
- Een alternatieve Europese samenwerking is nodig in plaats van de EU. Een nieuwe internationale samenwerking moet op poten worden gezet, waarbij meer recht wordt gedaan aan democratie, menselijke waardigheid, landsbelangen en een eerlijke internationale handel.
- Kernenergie moet klimaatproblematiek op gaan lossen. Politieke overleggen en papieren akkoorden lossen te weinig op. Actie is nu nodig en kernenergie is op dit moment de enige energiezuinige oplossing.
- Dierenleed en duurzaamheidsproblematiek moet worden bestreden, door de bio-industrie te richten op Nederland in plaats van buitenlandse export;
- De inburgering voor nieuwkomers wordt vernieuwd en verbeterd. Geprivatiseerde inburgeringscursussen worden afgeschaft en worden weer vanuit de overheid georganiseerd.

Manifest 'Fundamentele waarden'

"Te midden van chaos creëert de waarheid hoop"

De woorden in dit stuk vormen samen een geheel van waarden die een alternatief ideaalbeeld voor een samenleving schetsen. Verbondenheid, menselijke waardigheid, solidariteit, democratie, gelijkwaardigheid en rechtvaardigheid zijn de fundamentele waarden uit dit ideaalbeeld en vormen de rode draad in dit manifest. De ideologie uit dit manifest is voortgekomen uit veel gedachtewisselingen, eigen ervaringen en bestaande theorieën. We hopen hiermee u als lezer zelf aan het denken te zetten, wetende dat iets wat kort uitgedrukt is de vrucht kan zijn van veel en langdurig nadenken.

De reden voor het schrijven van een manifest is tweeledig. Enerzijds willen wij hiermee een ruwe schets bieden voor een alternatieve samenleving zoals wij die voor ons zien. Anderzijds willen wij een leidraad presenteren die zowel praktisch toepasbaar is als een ideaalbeeld geeft die tijd, cultuur en samenleving overstijgt. Wij hebben ervoor gekozen geen referenties op te nemen in dit document. Het is expliciet niet de bedoeling de suggestie te wekken dat dit een academisch document is, maar eerder een politiek- en sociale filosofische verhandeling. Daarnaast zijn wij wel degelijk geïnspireerd door inzichten uit wetenschap, filosofie en religie, maar we stellen nadrukkelijk dat alles wat in dit manifest staat beschreven uiteindelijk is ontstaan in de geesten van de auteurs zelf. We beroepen ons daarmee op onze wetenschappelijke en kunstige vrijheid. Dit document dient voornamelijk als uitgangspunt voor verdere waarheidsvinding en is niet bedoeld als absolute en onweerlegbare waarheid.

Dit manifest bestaat uit vier stukken. Een algemeen stuk, waarin wij onze visie geven op wat een mens tot mens maakt en hoe ieders unieke kwaliteiten leiden tot verbondenheid, solidariteit en samenwerking, maar ook op hoe deze waarden steeds meer onder druk zijn komen te staan. Daarna volgt een politiek-rechtsstatelijk en filosofisch stuk, waarin wij onze visie geven op het politieke bestel, rechtsstaat en de samenleving, gevolgd door een biologisch-relationeel stuk, waarin we een verband proberen te leggen tussen de samenleving en de natuurlijke en tribale kant van het menszijn. Afsluitend geven we een visie op de toekomst, gebaseerd op de ideologie zoals deze staat beschreven in de voorgaande onderdelen van dit manifest.

De verbindende kracht van anders zijn

Mensen zijn groepsdieren en leven beter met dan zonder elkaar. Sociale behoeften worden in groepsverband beter ingevuld. Samen weet je meer en bereik je meer, waarbij iedereen zichzelf tegelijkertijd door interactie verder kan ontwikkelen. Zodra de groep waarbinnen je samenwerkt diverser wordt, wordt het probleemoplossend vermogen ook groter. Dat kan door elkaars verschillen te accepteren en te kijken naar de kwaliteiten van mensen, in plaats van naar beperkingen. Naast de sociale behoefte wordt in groepsverband ook in fysiologische behoeften, zekerheid, sociale acceptatie, waardering en zelfontplooiing voorzien.

Verbondenheid is een sleutelwoord in menselijke interactie, zowel in familiale relaties als in liefdesrelaties en meer platonische relaties. Verbondenheid biedt steun en rust en is wat een geciviliseerde samenleving onderscheidt van barbarisme. Communiceren, leren en elkaars verschillen accepteren zijn essentieel in het ontdekken en bevorderen van elkaars unieke kwaliteiten. Je kunt dan ook niet spreken over zaken en onderwerpen in termen als “normaal” en “gewoon”. Dit zou geweld doen aan de complexiteit van mensen en menselijke interactie en ondermijnt onze autonomie en het recht op zelfontplooiing. Diversiteit en de acceptatie en tolerantie hiervan kunnen daarom gezien worden als niet te missen onderdelen van verbondenheid, waardoor je paradoxaal genoeg kunt stellen dat individuele verschillen de belangrijkste voorwaarde is om tot verbondenheid te komen.

Wat de mens uniek maakt is haar neiging tot zelfreflectie, complexe interactie en het stellen van vragen over zichzelf en haar omgeving. Een cultuur waarin sprake is van normalisatie en codificering van gedrag en omgangsnormen is dan ook een cultuur die de essentie van het menszijn onderdrukt en bovendien een cultuur die, religieus c.q. seculier, er de facto c.q. de jure religieuze overtuigingen op nahoudt. Als een cultuur immers stelt dat zij in de positie is gedrag te normaliseren, dan is het automatisch een cultuur die stelt een hoger ideaalbeeld te hebben bereikt of hier kennis van zou hebben. Ter illustratie kunnen wij wijzen op de normalisatiecultuur zoals wij die onder meer vinden in onderwijs, zorg en bedrijfsleven. Het constant monitoren, toekennen van stoornissen omtrent gedrag en persoonlijkheid en het doen van preselectie, om enkele voorbeelden te noemen, wekken de suggestie dat we in een wereld leven met een kenbaar referentiekader van hoe een persoon “zou moeten zijn”. Dit referentiekader is vrijwel altijd “het gemiddelde”, een simpele wiskundige formule waarbij men het aantal scores op een variabele deelt door het aantal metingen. Mensen worden hierdoor gereduceerd tot een cijfer die je op een normaalverdeling kunt plaatsen, waarbij ongewenste afwijkingen worden gezien als een storing in de data.

Dit wil niet zeggen dat dergelijke data en kennis geen enkel nut hebben, maar het dient met de grootst mogelijke voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd en gebruikt. Het gaat immers

volledig voorbij aan het unieke karakter van ieder individu en het miskent de rol van omgevingsfactoren in het bepalen van individuele ontwikkeling. Bovendien leiden dergelijke praktijken tot groepsdenken en isolatie. Een perfect voorbeeld zien wij in het idee van de “persoonlijkheidsstoornissen”, dat door de medische wereld is geïntroduceerd. Hier heeft de normalisatiecultuur een punt bereikt waarbij iemands unieke persoonlijkheid tot ziektebeeld wordt gemaakt, een ziekte die hij of zij deelt met lotgenoten. Wij kunnen stellen dat dit iets wegheeft van een verbanning: je pikt iemand uit de normaalverdeling als afwijkende waarde en zet hem of haar op een nieuwe normaalverdeling van “persoonlijkheidszieken”.

Onze huidige cultuur doet sterk geweld aan het unieke karakter van ieder persoon, met als gevolg dat we veel kansen laten liggen, talent verspillen, en bovenal mensen “dehumaniseren”. Mensen worden enkel gezien als productie-eenheden, vervangbare radartjes in het grotere geheel, zonder dat duidelijk is wat dit grotere geheel dan precies is of welk doel het dient. De waarschijnlijke oorzaak van dergelijke praktijken, die wij stelselmatig in onze samenleving zien sinds de Franse revolutie en de opkomst van industrie en technologie, is een gebrek aan leiderschap en een disfunctionerend politiek en sociaal stelsel. De beste tijden die de mensheid in de afgelopen twee eeuwen heeft gehad zijn de tijden waarin democratie, sociale zekerheid en de verzorgingsstaat relatief goed functioneerden, zonder de corrumpering van het grootkapitaal. Er is echter een golfbeweging, waarbij goede en sociaal zekere tijden worden afgewisseld door tijden van onzekerheid en corruptie. Dit doet de vraag rijzen of de mensheid wellicht gebaat is bij het ontdekken en ontwikkelen van nieuwe vormen van democratie en volksvertegenwoordiging.

De rechtsstaat en de spreiding der machten

Zodra er wordt gesproken over een land of een rechtsstaat, dan is de vraag wie of wat er in die context mee wordt bedoeld. Alles wat het karakter van een land kenmerkt, van cultuur, gewoonten of trots kan het land of de rechtsstaat zijn waar men over spreekt. De belangen van een land zijn al onze belangen, inclusief de persoonlijke belangen als inwoner van dat land. Gezamenlijke belangen moeten worden beschermd door een constitutie van een rechtsstaat, met basiszekerheden voor iedereen in die rechtsstaat. De constitutie, met in ieder geval een grondwet, beschermt de vrijheden van alle burgers. Dit zijn fundamentele mensenrechten die voortvloeien uit nationale en internationale wet- en regelgeving, ter bescherming van de waardigheid en de waarde van het individu. Mensenrechten zijn universeel en vormen het fundament in iedere rechtsstaat. Iedere rechtsstaat heeft een eigen mate van soevereiniteit waarbinnen mensenrechten kunnen worden aangevuld en uitgelegd. De bescherming van deze mensenrechten is belangrijk, omdat ze ervoor zorgen dat ieder mens in ieder geval het universele recht heeft op een menswaardig leven. Andere wet- en

regelgeving moet altijd in overeenstemming zijn met de normen die het fundamentele mensenrecht stelt.

Wij beschouwen mensenrechten dan ook als een vorm van natuurrecht; een hoger geldend universeel recht waarvan het bestaan kenbaar is middels de rede. Iedere andere “lagere” positivistische vorm van recht is een direct of indirect product van dit natuurrecht. Gelijkwaardigheid, vrijheid van mening en gedachte, vrijheid van vereniging en recht op leven zijn voorbeelden van rechten die je hebt van de wieg tot het graf simpelweg omdat je geboren bent. Deze rechten zijn immers kenbaar uit het gegeven dat de twee belangrijkste momenten uit ieders leven, geboorte en sterfte, kunnen worden gezien als de grote gelijkwaardigheidsmomenten; een ieder komt met niks ter wereld en verlaat het ook met niks, anders dan het feit dat men als individu bestaat. Elke invloed in de tussentijd is perifeer en inferieur omdat het volgt uit het feit dat men het leven heeft gekregen. Omdat wij geen aanwijzingen hebben dat deze twee momenten uit het leven anders zijn voor de een dan voor de ander volgt hieruit logischerwijs dat mensenrechten reële, universele en hogere rechten zijn dan de positivistische rechten.

Bij de totstandkoming van nationale wet- en regelgeving bepalen de machtsverhoudingen in dat land de richting ervan. Ieder van ons heeft macht, wat zich het duidelijkst kenbaar maakt door geld of iets wat een financiële waarde vertegenwoordigt. Geld en alles wat een waarde vertegenwoordigt zorgt voor een zekere mate van zeggenschap bij de eigenaar. Nationale wet- en regelgeving zorgt voor de regulering en verdeling van alle macht. Volgens de traditionele machtsverdeling van de Trias Politica zorgt de wetgevende macht voor deze wet- en regelgeving, die wordt uitgevoerd door de uitvoerende macht en wordt gecontroleerd door de rechtsprekende macht. Zo controleren deze drie machten elkaar. Een rechtvaardige verdeling van de machten moet misbruik door machtsconcentratie bij één van deze drie machten tegengegaan.

Tegenwoordig is de scheiding tussen de drie traditionele machten niet erg strikt geregeld, waardoor er eerder van een spreiding der machten kan worden gesproken. Sterker nog, met andere invloeden rijst de vraag of het systeem achter de Trias Politica wel alle macht in een rechtsstaat omvat en een controlefunctie heeft. De media kun je zien als een vierde vorm van macht. Alle mensen in een land zijn afhankelijk van de media om te weten wat er speelt. Keuzes die worden gemaakt in televisie-uitzendingen, krantenartikelen en opiniestukken hebben een grote invloed op de mening van een grote groep mensen. Met de macht van de media en de kracht van het internet is het nog maar de vraag of de mening van het volk een goede afspiegeling is van de verschillende meningen van journalisten.. De media hebben een doorslaggevende stem bij de vraag welke gebeurtenissen wel en geen aandacht verdienen

en in welke vorm. De meningsvorming is immers afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden door het desbetreffende medium. Maar niet iedereen stelt zichzelf de vraag of een bewering wel klopt. Sommige nieuwsitems roepen directe emotie op, waarna sommigen voorbijgaan aan de andere kant van het verhaal. Daarbovenop komt het recente fenomeen van de sociale media. Een onbegrensde mediabron, waarbinnen iedereen alles kan beweren en waarbij algoritmes ertoe leiden dat iedereen door zijn of haar interesses zijn eigen mening bevestigd ziet worden. Je kunt je afvragen of dit wel de juiste richting is die we zijn ingeslagen met de kracht van de vierde macht.

Het probleem van objectiviteit en subjectiviteit speelt hier een belangrijke rol. Objectieve kennisneming is enkel mogelijk door inductie van het subjectieve. De oude Grieken waren al bekend met dit probleem: als alle zwanen die wij zien wit zijn, dan kunnen we logischerwijs concluderen dat wit een intrinsieke eigenschap is van de zwaan. Dit veronderstelt echter dat wij álle zwanen in het verleden, heden en de toekomst, hebben gezien. Zouden wij ergens een anderskleurige zwaan tegenkomen, dan is onze premisse gefalsificeerd.

Overigens heeft elk individu ook een zekere mate van macht. Iemand verkrijgt bijvoorbeeld macht door een goedbetaalde functie of door zeggenschap in een organisatie. In vrijwel alle gevallen (doch niet exclusief) gaat macht gepaard met geld. Geld is immers overal en leidt tot zeggenschap en invloed. Het is dan ook niet gek dat financiële grootmachten de meeste invloed uit kunnen oefenen op de rest van de machten in een rechtsstaat. Financiële beurzen laten al zien wat de invloed van het grootkapitaal is. Simpele speculaties over de toekomst van een bedrijf kunnen al grote gevolgen hebben op de waarde ervan. Door investeringen en overnames verplaatst het grootkapitaal geld om meer geld te kunnen verdienen. Het grootkapitaal verdient ook geld doordat het ons drijft om meer en meer spullen aan te schaffen en op andere manieren geld uit te geven, en door een sneller stijgende arbeidsproductiviteit dan loonstijging. Landen die verschillende belastingtarieven hanteren vormen de ideale omstandigheden voor sommige grote ondernemingen om misbruik te maken van gunstige belastingen. Zo wordt met het geld van het grootkapitaal nog meer geld verdiend. De macht van het geld maakt het grootkapitaal rijker, waarmee het politieke partijen of individuele volksvertegenwoordigers kan beïnvloeden. Financiële bijdragen voor campagnes, maar ook indirecte vormen van bijdragen, zoals het laten drukken van verkiezingsposters of de belofte van werk voor de machthebbers in ruil voor gunstige wet- en regelgeving voor het grootkapitaal is misschien nog maar het topje van de ijsberg wat betreft de invloed van het grootkapitaal op de traditionele machten in een rechtsstaat. Naast deze grootmachten vertegenwoordigen mensen samen ook een grote macht door middel van gemeenschappelijke kennis, meningen en doorzettingsvermogen. Om deze scheve verhouding in de machtsstructuren tegen te gaan is het van vitaal belang dat er wordt gekeken

naar nieuwe vormen van democratie en bestuur die meer recht doen aan de centrale functie van een democratische rechtsstaat: de vertegenwoordiging van het algemeen belang.

Democratie en de wil van het volk

De betekenis van democratie, met de grondgedachte waarin het volk regeert, vervaagt jaar na jaar. Sinds de eerste vormen van democratie heeft de westerse democratie zich ontwikkeld tot divers uiteenlopende constructies. Democratie is zelfs hét sleutelwoord voor politici om aan het volk kenbaar te maken dat de wil van het volk belangrijk is. Want de wil van het volk vormt een fundamentele bron van een legitieme machtsuitoefening in een goed functionerend democratisch stelsel. De belangrijkste vraag is echter hoe de wil van het volk zo goed mogelijk in overheidsbeleid kan worden vertaald.

Het verleden leert ons dat het volk directe inspraak is verloren in ruil voor indirecte vormen van inspraak. Een vertegenwoordigende democratie is tegenwoordig de meest gebruikelijke en geaccepteerde vorm van democratie. In de 21^e-eeuwse westerse samenleving worden burgers vertegenwoordigd door volksvertegenwoordigers in parlementen, senaten en andere regionale en internationale overheidsorganen. Ondanks dat burgers door middel van hun stemrecht invloed uit kunnen oefenen op de richting van overheidsbeleid, staat deze mate van inspraak in schril contrast met de mate van inspraak van burgers in de eerste beschreven democratische stelsels in het Oude Griekenland. Het waren mannen in een selecte leeftijdscategorie die konden participeren in volksvergaderingen, de voorloper van parlementaire vergaderingen. De eerste volksvergaderingen bestonden uit duizenden Atheense burgers, die elke vergadering door loting van samenstelling wisselden. Er bestonden geen politieke partijen en alle ingelote burgers kregen de mogelijkheid om te spreken, voorstellen te doen en te stemmen. Toch stuitten volksvergaderingen op kritiek, aangezien er twijfel ontstond of de burgers wel omwille van het algemeen belang participeerden in de vergadersessies. Iedere burger die werd geloot kon immers alles ter sprake brengen, waardoor theoretisch gezien elke persoonlijke aangelegenheid onderwerp van gesprek kon worden. Het algemeen belang kon hierdoor worden ondergesneeuwd door persoonlijke belangen of ambities. Daarom werden wetgevingsprocessen uitgebreid met invloeden vanuit raden en senaten. Volksvertegenwoordigers die deel uitmaakten van deze organen werden hoofdzakelijk door de aristocratie gekozen. Daarmee kreeg de betekenis van democratie voor het eerst een andere betekenis dan de betekenis waarin volk regeert. Niet de gehele bevolking, maar slechts de aristocratie werd geacht het beste in staat te zijn om de juiste volksvertegenwoordigers te kiezen. Zo evolueerde democratie, waarin het volk regeert, tot een representatieve democratie, waarin volksvertegenwoordigers het volk vertegenwoordigen.

Is het dan niet mogelijk om een 21^e-eeuwse democratisch stelsel zo in te richten dat er in de basis daadwerkelijk sprake is van directe inspraak van het volk in wet- en regelgeving? Een volksvergadering of een vergelijkbare vorm van inspraak is om meerdere redenen lastig uit te voeren, maar allesbehalve onmogelijk. Ondanks dat alleen parlementaire vergaderstelsels als uitgangspunt worden genomen voor het creëren van een ideaalbeeld van een goed functionerende democratie, is een volksvergadering misschien wel dé manier om het fundament van wet- en regelgeving zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de wil van het volk. Een volksvergadering zou er in een andere tijd toe leiden dat iedere volwassen burger deel kan nemen in vergaderingen op basis waarvan overheidsbeleid wordt vastgesteld. Zo is er sprake van directe democratie, waarin het volk regeert door directe inspraak. Een ratioloting kan ervoor zorgen dat de samenstelling van de vergaderingen een goede afspiegeling vormt van de samenleving. Zo kunnen alle stemgerechtigden, van studenten tot ouderen, geloot worden in een volksvergadering. Het aantal mensen dat studeert, met pensioen is, of werkzaam is in een bepaalde branche of sector bepaalt dan de grootte van de afvaardiging.

Het gebrek aan interesse in de politiek vormt echter een probleem en is mede debet aan de te grote afstand die mensen voelen met de politiek. Enerzijds worden burgers nu minimaal betrokken bij wet- en regelgevingsprocessen, anderzijds zijn politieke onderwerpen zo uiteenlopend, complex en langdradig dat men veel politiek inhoudelijke discussies vaak saai vindt. Zo mist een deel van de kiezers belangrijke informatie over de richting die een politieke partij op wil gaan. Toch kunnen wij niet stellen dat de persoonlijke karakteristieken van een kiezer en de wijze waarop deze tot zijn of haar keuze komt invloed heeft op de kwaliteit van de gemaakte keuze. Waar de één op gevoel en met beperkte informatie een keuze maakt, doet de ander dit na bestudering van cijfers en/of literatuur. Gevoelsmatig is de keuze van de laatste zwaarwegender dan die van de eerste, maar dit hoeft niet per se het geval te zijn. Om te beginnen moet je niet te veel gewicht geven aan zaken als cijfers en meningen van beleerde mensen. Het zijn immers precies dat: meningen, en geen feitelijke weergaves. Enkel in de wiskunde komen wij zekerheden tegen, zaken als economische cijfers. Sociaalwetenschappelijke en juridische literatuur hebben een ondersteunende waarde, maar vormen geen een feitelijke weergave. Bovendien zouden wij de complexiteit van de menselijke natuur miskennen als wij keuzes die gemaakt worden vanuit gevoel negeren. Gevoelsmatig beslissingen maken is snel en efficiënt maar tegelijkertijd een ingewikkeld mentaal proces waar het bewuste en onderbewuste deel van het brein vele vormen van informatie in een korte tijd analyseren en hieruit een mening vormen.

Dit alles gaat ten koste van de politieke verhoudingen in een samenleving ten opzichte van de wil van het volk. Tegelijkertijd bestaan er grote twijfels of verschillende vraagstukken door de politiek beantwoord moeten worden en zo ja, of politici zich wel concentreren op het meest

urgente en of ze wel doen wat ze voor hun verkiezing beloofden. Zo ontstaat er naast de gewone wereld ook een 'politieke wereld', die zich aanpast aan de mate van kennis en interesse in politieke onderwerpen vanuit de bevolking. Ondanks dat er wel volksvertegenwoordigers zijn die vanuit hun ideaal strijden voor datgene waar ze in geloven, worden hoofdzakelijk kandidaten geselecteerd die zich het beste kunnen handhaven in de politieke wereld en het politieke spel. Tegenwoordig zijn volksvertegenwoordigers specialisten, die communicatieve vaardigheden koppelen aan een visie en een goed gevoel hebben voor het politieke spel. Zij zijn degenen waarvan wordt verwacht dat zij zich het beste kunnen manoeuvreren in de politieke wereld, waarin voorstellen en standpunten veranderlijk zijn. Want door de juiste compromissen te sluiten en door de juiste contacten binnen en buiten de politiek krijgen politici de mogelijkheid om hun carrière glans te geven. Dit is de politieke wereld die we kennen, die we 'gewoon' zijn gaan vinden en die de meesten van ons 'democratisch' noemen.

Tegelijkertijd daalt het vertrouwen in de politiek, waardoor de opkomst bij verkiezingen ook daalt. Soms leidt dit ook tot meer 'strategische stemmen', een stem uitgebracht op basis van angst dat een bepaalde politieke partij of stroming de grootste wordt, terwijl de partij waar de stem op is uitgebracht ook niet datgene vertegenwoordigt waar de kiezer achter staat. Zo wordt de wil van deze kiezer niet meegenomen in de uitslag van verkiezingen, maar slechts zijn of haar angst. De keuze voor een volksvertegenwoordiger, omdat diegene in de ogen van de kiezer het beste de wil van het volk kan vertegenwoordigen, wordt hierdoor ingeruild voor een keuze met angst als doorslaggevende raadgever. Angst volgt uit onwetendheid, met een keuze waar nooit voldoende inhoudelijke onderbouwing voor is. Een kiezer is ook onwetend en dus onbewust angstig doordat er weinig bekend is over het fundament waar politieke partijen voor staan. De waan van de dag kan politieke keuzes, waaronder verkiezingsprogramma's, beïnvloeden. Een politieke keuze van de kiezer kan tot vlak voor het moment van stemmen veranderen door een gebeurtenis of een emotie bij de kiezer. Dit gaat ten koste van het geloof in de ideologie op grond waarvan veel politieke partijen zijn opgericht. Geen enkele democratie is echt volledig democratisch als het volk houvast mist door het ontbreken van het fundament van het ideaal waar politieke partijen voor staan.

Politieke partijen maken gebruik, en soms misbruik, van emoties bij kiezers. Er kan voorbij worden gegaan aan de verzameling van standpunten van politieke partijen door er één gevoelig onderwerp uit te lichten. Door vervolgens te roepen wat veel burgers over dat onderwerp denken, kunnen partijen relatief gemakkelijk stemmen binnenhalen. Dit is een veelgebruikte troef binnen het politieke spel. Logisch, aangezien sterke kreten en oneliners goed scoren in de media. Goed getimedde uitingen kunnen dan ook de huidige democratie ondermijnen, want ook hierdoor wordt de vertaling van de wil van het volk in overheidsbeleid

beperkt. Een emotionele reactie gaat immers zelden gepaard met het ideaalbeeld van de kiezer voor de gehele samenleving. Daarom leiden kortetermijnoplossingen vaak tot snelle steun van de bevolking. Een focus op de periode tot aan de volgende verkiezingen vanuit de politiek leidt tot een gebrek aan een langetermijnvisie. Langetermijnoplossingen die leiden tot kortetermijnfrustraties zijn echter nog altijd beter dan kortetermijnoplossingen die leiden tot langetermijnfrustraties.

De politiek gebruikt het politieke spel ook om 'sensatiepolitiek' te bedrijven. Dit is een manier van politiek bedrijven die het fundament van het ideaal waar politieke partijen voor staan ondermijnt. Politici en politieke partijen die hun campagnes puur richten op het afbranden van tegenkandidaten getuigen van te weinig vertrouwen in de kracht van het eigen verhaal. Het toneelstuk van menig politiek debat richt zich voor een te groot deel op andere personen of partijen, terwijl de wetgevende macht gebaat is bij inhoudelijke debatten, gericht op pragmatische oplossingen voor problemen in de samenleving. De wetgevende macht schiet zijn eigen doel voorbij zodra debatten bestaan uit mooie woorden die hoofdzakelijk gemaakte fouten verbloemen, waarna men overgaat tot de orde van de dag, of zodra een aanzienlijk deel van de discussie bestaat uit antwoorden op vragen die niet zijn gesteld.

Een pragmatische benadering van politiek bedrijven door altijd oog te hebben voor de wil van het volk, zelfs als deze misschien jouw eigen ideaalbeeld overstijgt, zorgt voor een nieuw vertrouwen in de politiek en het volk. Een volksvertegenwoordiger met een ander ideaalbeeld voor de wereld dan jij kan met argumenten jouw eigen verhaal versterken, maar ook onderuithalen. Puur omdat een bijdrage afkomstig is van een volksvertegenwoordiger of partij die in de basis haaks staat op jouw ideologie is nooit een reden om niet te luisteren naar zijn of haar verhaal.

De opkomst van kiezers bij verkiezingen laat zien dat een aanzienlijk deel van de stemgerechtigden niet gaat stemmen. Meer vertrouwen in de overheid en de politiek kan zorgen voor een hogere opkomst. Loze beloftes zorgen juist voor wantrouwen, evenals politieke besluitvorming op basis van vertrouwelijke stukken en bijeenkomsten. Om ook hier de wil van het volk zo goed mogelijk te vertalen naar overheidsbeleid, moet sensatiepolitiek plaats maken voor transparante politieke besluitvorming. Een parlement kan nooit een volledig objectief waardeoordeel geven over een onderwerp als verantwoordelijke ministers of coalitiepartijen over meer informatie beschikken dan het parlement. De uitvoerende macht en de wetgevende macht moeten te allen tijde over dezelfde informatie beschikken. De wetgevende macht vertegenwoordigt immers de wil van het volk. Maar een democratie waarin het volk regeert en die de wil van het volk zo goed mogelijk in overheidsbeleid vertaalt, vraagt om een zoektocht naar een antwoord op de vraag wat rechtvaardig is.

Rechtvaardigheid

Veel mensen staan, tenminste in woord, voor onderwerpen als rechtvaardigheid, democratie en solidariteit, iets dat zij delen met politieke partijen en stromingen. Toch wordt de keuze voor een politieke richting steeds lastiger, aangezien keuzes veelal moeten worden gemaakt op basis van een grote collectie open deuren en oneliners die politici voorafgaand aan publieke debatten hebben ingestudeerd. Maar wat is rechtvaardigheid eigenlijk? Het is het beginsel waar ieder mens zich bij zal aansluiten, maar waarbij de meningen behoorlijk uiteen kunnen lopen. Als mensen willen wij een vrij en menswaardig leven kunnen leiden. Daarvoor is rechtvaardige wet- en regelgeving nodig voor mens én natuur. Wat rechtvaardigheid betekent kan worden bepaald vanuit de sluier der onwetendheid. Dat is de hypothetische positie vanuit waar je niets weet over alles wat je kunt gebruiken om een maatschappij in jouw voordeel in te richten. Je weet niets van je sociale afkomst, zoals je uiterlijk, wie je familie is en of je veel geld hebt. Je weet wel algemene economische en psychologische feiten over het leven en je hebt wetenschap van het bestaan van een zekere mate van schaarste. Er is dus wat te verdelen en het is onvermijdelijk dat sommigen het beter krijgen dan anderen. Wat is dan vanuit dát perspectief rechtvaardig? Een eerlijke middenweg tussen de meest bedeelden en de minst bedeelden begint bij gelijke vrijheid voor iedereen. Ook in jouw beeld van een ideale samenleving weet je door de sluier der onwetendheid niet of je het goed zult krijgen of niet.

Mensen moeten vrij kunnen zijn, zonder de aantasting van de vrijheid van anderen. Deze uitleg van vrijheid is zelfs mogelijk in een nachtwakersstaat, waarin een overheid alleen als taak heeft om de veiligheid van mensen te garanderen door te zorgen voor politie en krijgsmacht. Maar vrijheid omvat meer dan dat. In welvarende rechtsstaten met overheden die zich terughoudend opstellen is vaak veel rijkdom aanwezig, maar doorgaans bij een kleine groep meestbedeelden naast een grotere groep minderbedeelden. Er is sprake van vrijheid, maar niet van een gelijkwaardig speelveld met eerlijke kansen voor iedereen. In een ideale wereld zou iedereen een menswaardig bestaan kunnen leiden, waarbij er weliswaar verschillen zijn in de hoeveelheid macht, maar waarbij tegelijkertijd de kansen op ontwikkeling in het leven zo eerlijk mogelijk zijn verdeeld. Hiervoor is het onvermijdelijk dat zodra de meestbedeelden het meeste verdienen, dat ook de minstbedeelden hiervan naar maatstaven van billijkheid meeprofiteren. Financiële rijkdom is altijd mogelijk en toegestaan, maar in een land in rijkdom moet armoede een punt van schaamte zijn. Als een land in rijkdom armoede accepteert, dan rijst de vraag waarom dit het geval is en welke mogelijkheden er zijn om armoede te voorkomen. Minimumvoorwaarden voor welvaart en welzijn voor mens en natuur vormen samen het sociaal fundament. Dit zijn sociaaleconomische rechten die de waardigheid van mens en natuur beschermen. Er mag ten opzichte van niemand een tekort zijn in de toegang tot en het recht op sociaaleconomische rechten. De minstbedeelden die onder deze

scheidslijn dreigen te raken dienen bij te worden gestaan door de meest bedeeden. Dit biedt de zekerheid voor een waardig bestaan van mens en natuur op lange termijn. Zo heeft bijvoorbeeld iedereen de kans op ambten of andere posities, maar onder voorwaarde van billijkheid van gelijke kansen. Hierbij is een onderscheid op grond van afkomst, religie, seksuele geaardheid, politieke gezindheid of een fysieke beperking onacceptabel. Gelijke kansen worden bepaald aan de hand van een billijk oordeel over datgene wat iemand wel en niet doet. Niemand zal betogen dat hij of zij vóór ongelijkheid is. Maar de ergste vorm van ongelijkheid is proberen ongelijke dingen gelijk te maken.

Vrijheid ontstaat door rust in jezelf. Een gevoel dat ontstaat door zekerheden in het leven. Het eeuwenoude economische groeiprincipe is gericht op vrijheid van het individu en een land dat altijd op zoek moet naar groei, maar het leidt tot de vraag wat er na die groei volgt. De wil om te groeien is voor eenieder van ons het streven naar ontwikkeling en zelfontplooiing. Maar in een wereld waarin we zicht hebben op alles wat nodig is, waarin we weten wat overbodige luxe is en wat van fundamenteel belang is voor mens en natuur, is zekerheid te vinden in stabiliteit. Dit betekent dat een economisch rechtvaardig systeem gebaseerd is op stabiliteit op basis van een sociaal fundament en een plafond. Een plafond dat de grens vormt van economische en ecologische maatregelen. Voor een langdurige en duurzame toekomst voor mens en natuur is deze balans nodig. Binnen deze balans kan worden gezocht naar de politieke besluitvorming die het beste aansluit bij de wil van het volk.

Het algemeen belang

De wil van het volk is geen momentopname van een selecte groep burgers, maar wordt omschreven als het algemeen belang. Het algemeen belang is een verzameling van verschillende behoeften die aanwezig zijn bij de mens en natuur, deels gekoppeld aan relatieve normen en waarden. Normen en waarden zijn veranderlijk en passen zich aan de ontwikkelingen van mens en natuur aan.

Een politiek systeem organiseert de wijze waarop mens en natuur in hun levensbehoeften worden voorzien. Het unieke karakter van ieder mens maakt dat menselijke behoeften verschillende. Daarnaast heeft de mens persoonlijke behoeften. Zo hebben mensen behoefte aan zekerheid, maar ook aan afwisseling. De mens wil worden uitgedaagd of worden verrast door veranderingen die het leven interessanter maken. Ook is er een behoefte aan liefde en verbinding met anderen. Dit is de behoefte om te communiceren en om geaccepteerd te worden. Daartegenover staat de behoefte om betekenis te vinden in het leven. Verder heeft eenieder in verschillende mate de behoefte om zichzelf te ontwikkelen.

Om in de menselijke behoeften te kunnen voorzien moet ook worden voorzien in de behoeften van flora en fauna. Flora en fauna spelen immers een belangrijke rol in de levenscyclus van de aarde. Er heerst een alleenheerschappij van de mens op de talloze levens van flora en fauna. Politieke keuzes moeten worden afgewogen aan de hand van de belangen van mens, dier en aarde, om zo onnodige inmenging van de mens door de mens af te wentelen.

Alle mensen, flora en fauna moeten te allen tijde worden voorzien in hun basisbehoeften, namelijk de sociaaleconomische rechten. Mensen hebben behoefte aan onderwijs, voedsel, water, gelijkheid, een politieke stem, vrede, inkomen, medische zorg, onderwijs en een dak boven het hoofd. Basisbehoeften met de zekerheid dat je altijd een beroep kunt doen op de fundamentele rechten uit het sociaal fundament. Tegelijkertijd moet er oog zijn voor de gevolgen van alle te nemen maatregelen voor flora en fauna. Het ecologisch systeem van de aarde is essentieel voor het voortbestaan van mens en natuur. De bescherming ervan valt ook binnen het sociaal fundament, evenals de basisbehoeften en vrijheden voor dieren. Het recht van de natuur moet worden beschermd en geaccepteerd, tenzij er sprake is van inmenging van de mens. Zodra dierenwelzijn in het geding is door het handelen van mensen, dan is het ook aan mensen om het welzijn van dieren te beschermen.

Secundaire behoeften dienen voor iedereen op maat aanwezig te zijn. Secundaire behoeften maken het leven aangenamer, zoals een grotere woning, technische apparatuur of vakanties. Deze behoeften moeten voor iedereen aanwezig zijn, afhankelijk van de mate van de desbetreffende behoefte. Ieder mens die binnen zijn of haar mogelijkheden een positieve bijdrage voor de samenleving levert moet de kans krijgen om voorzien te worden in zijn of haar secundaire behoeften.

Het huwelijk

Het huwelijk is een van oudsher door de machthebber geregleerde aangelegenheid. Afhankelijk van de temporale en culturele context komen de volgende huwelijksvormen het meeste voor:

- Monogamie: een huwelijkse verbintenis tussen twee personen, eventueel van hetzelfde geslacht
- Polygamie: een huwelijkse verbintenis tussen één persoon en meerdere individuen van het (normaliter) andere geslacht, wederom onder te verdelen in:
  - Polygynie: één man en meerdere vrouwen
  - Polyandrie: één vrouw en meerdere mannen

- Groepshuwelijk: een polyamoreuze huwelijkse verbintenis tussen meerdere personen van hetzelfde of het andere geslacht, waarbij een ieder geacht wordt gehuwd te zijn met alle anderen

In de westerse context is het monogame huwelijk historisch de norm, ook al hield de politieke/economische elite er langdurig een systeem op na van de facto polygynie middels een systeem van maîtresses, iets wat uiteraard ook weer verschildte per culturele/historische context. Westerse staten in het algemeen en Nederland in het bijzonder kennen sinds de komst van Napoleon en de daaruit voortvloeiende staatkundige en juridische veranderingen een relatief strikte vorm van monogamie, waarbij het aangaan van een relationele verbintenis met meer dan één persoon nietig is en strafrechtelijk kan worden vervolgd. Tevens zien we deze voorkeur voor monogamie inmiddels terug in de culturele normen en waarden, waarbij op elke andere vorm van het aangaan van relaties met anderen een enorm taboe rust.

Kijken we echter naar de totaliteit van de menselijke geschiedenis, dan zien we dat een wettelijke (geschreven of ongeschreven) regulering van het huwelijk, in het bijzonder het monogame huwelijk, sterk samenhangt met de opkomst van het privébezit en de daaruit voortvloeiende opkomst van de staat. Ook al zijn monogame relaties zo oud als de mensheid zelf, en zéér waarschijnlijk de historisch meest voorkomende relatievorm, we kunnen concluderen dat polygamie, en dan in het bijzonder polygynie, alsmede groepshuwelijken, veel voorkomende en geaccepteerde relatievormen waren. Hierbij speelde met name het concept van de “Alfa” een belangrijke rol: de machtigste man had het recht op de meeste vrouwen. Dit is vergelijkbaar met het gedrag van onze evolutionaire neven en nichten, de primaten. Voor een deel is dit menselijke gedrag dus biologisch te verklaren: de machtigste man wordt geacht het beste genetische materiaal te hebben en dient zich daarom het meeste voort te planten. Voor een deel is dit ook economisch te verklaren: de machtigste man heeft de middelen om meerdere vrouwen te onderhouden. Maar het belangrijkste hier is de factor macht: door voor meer, en onder veel omstandigheden “sterker”, nageslacht te zorgen zorgt de machthebber ervoor dat hij “over zijn graf” kan regeren. Dit is dan ook hoe wij het huwelijk en voortplanting kunnen beschouwen; als een instrument om macht uit te oefenen.

Mede hierom zijn religies en staten het huwelijk gaan reguleren. Relaties en nageslacht vormen een machtsbasis, en deze machtsbasis controleren verlegt de macht van het individu naar de staat. Daar komt bij dat het huwelijk de belangrijkste bron is van het historisch ontnemen van de rechten van de vrouw. Zij is immers gedegradeerd tot het bezit van de man. Door de relationele macht bij de man te leggen kreeg hij immers een garantie dat het nageslacht, en de daarbij behorende erfelijkheidsrechten die voortvloeien uit het bestaan van privébezit, ook daadwerkelijk van hem was.

Wij zien de regulering van relaties dan ook als de bron van macht voor een staat, aangezien het de bron van macht is van het individu. Door regulering van relaties op een monogame manier kan de machthebber deze machtsbasis in kleine, overzienbare deeltjes opsplitsen en voorkomen dat één of enkele individuen te veel macht naar zich toetrekken. Recent hebben we een verdere individualisering gezien door het gemakkelijk toepasbare recht op echtscheiding en het feit dat mensen in de naweeën van de seksuele revolutie en het toekennen van meer rechten aan de vrouw op zoek gaan naar nieuwe, doch niet juridische, vormen van relaties. Wij kunnen dan ook stellen dat het zeer wenselijk is dat het huwelijk in zijn huidige vorm niet blijft bestaan en dat we moeten streven naar de afschaffing van de strenge juridische regulering van relaties tussen twee of meer volwassenen. Dit betekent dat men juridisch vrij is in het aangaan van relaties met personen van achttien jaar of ouder, ongeacht het aantal betrokken personen of geslacht. Het grote gevolg hiervan is dat men vrij is met wie men zich associeert, in elke vorm en voor elke periode.

De menselijke natuur en het streven naar een hogere etische samenleving

Essentieel in elk ideaal is dat men kijkt naar de intrinsieke menselijke natuur. Door de geschiedenis heen en tot op de dag van vandaag streeft de mens immers naar het bereiken van een “hogere” stadium van ontwikkeling. In moderne tijd wordt dit vaak materialistisch geïnterpreteerd: hoe meer spullen je hebt hoe beter. Historisch gezien is dit vaker, doch zeker niet exclusief, geïnterpreteerd in de zin van het bereiken van een hoger ethisch, sociaal en intellectueel stadium. Dit uitte zich oorspronkelijk in de vorm van religie (animistisch, polytheïstisch en monotheïstisch), waarbij abstracte entiteiten de referentie vormden. Onder invloed van de secularisatie is dit later op een humanitair niveau geuit, met concepten als de übermensch, de renaissanceman en de verlichte denker.

De mens is een dier, maar onderscheidt zich door zijn hoge mate van zelfbewustzijn. Wij gaan er echter van uit dat alle levende wezens een bewustzijn hebben en, op wat voor manier dan ook, een eigen “persoonlijkheid” bezitten, zelfs de meest simpele eencelligen. Evolutie zou anders niet mogelijk zijn geweest. De uitzonderlijk hoge mate van zelfbewustzijn van de mens brengt echter een grote verantwoordelijkheid voor het andere leven met zich mee.

Ondanks dat dit niet altijd expliciet gesteld wordt, streeft de mens nog steeds naar het bereiken van een “hogere” stadium van ontwikkeling, wat dit ook moge zijn. Wij zien echter, zoals eerder gesteld, dat zich dit vooral uit in materialisme en zelden tot nooit op meer cultureel en intellectueel gebied. Waar dit wel wordt gedaan is dit vooral in naam. Denk aan het concept van de multiculturele samenleving, een streven naar het naast elkaar kunnen bestaan van

verschillende culturen en etniciteiten. In de praktijk zien wij echter dat deze samenlevingsvorm tot grote spanningen leidt en in wezen niets anders is dan een moderne vorm van westerse culturele suprematie. Er wordt immers alleen binnen bepaalde kaders van de norm afgeweken, maar het onderliggende fundament staat niet ter discussie.

Wij zien dit dan ook als een uitingsvorm van de dualiteit van de menselijke natuur. De mens is naar ons inzicht niet intrinsiek goed of slecht, maar leeft met een constante spanning tussen het dierlijke en het transcendente. Een analogie kan getrokken worden met het Freudiaanse concept van de Id, Ego en Superego en de Libido en Thanatos. Een mens is in essentie een dier dat wil overleven en voortplanten (Libido) maar ook een dier met een immanente wil tot destructie van tegenstanders (Thanatos). Dit dierlijke staat op gespannen voet met de mens als sociaal en moreel wezen. Het zelfbewuste aspect van de mens brengt met zich mee dat hij het dierlijke in zichzelf herkent en veracht, strevend naar het bereiken van een overkoepelende “goede” waarheid. Deze dualiteit van de mens is naar ons inzicht de reden van het consequent falen van religies en ideologieën van weleer: deze zijn nooit in staat geweest het dierlijke aspect van de mens te benoemen of te “temmen”.

Wij hoeven ons dan ook geen enkele illusie te maken over onze eigen vergezichten; dat is exact wat het is, een vergezicht. Een pad dat wordt uitgezet naar een absolute waarheid die feitelijk onkenbaar en onbereikbaar is. Het is dan ook niet het einddoel dat ertoe doet, deze is immers onkenbaar. Het is het pad ernaartoe dat belangrijk is.

Machthebbers en charlatans door de geschiedenis heen en tot op de dag van vandaag hebben onze voorouders onder controle gehouden met valse beloften over een gouden toekomst, vrij van pijn, ziekte en ongeluk. Wij moeten echter erkennen dat deze utopische toekomst onbereikbaar en wellicht zelfs onwenselijk is. Het zou immers het einde van de geschiedenis betekenen. Wat er wel toe doet is het streven náár deze onbereikbare toekomst. De mens is een dier, geen transcendent wezen, en dient zich geen illusies te maken over het bereiken van een dergelijk stadium. Het pad ernaartoe is wat relevant is.

Man-vrouw verhouding

Sinds mensenheugenis staat de man-vrouwverhouding direct of indirect centraal in alle aspecten van ons leven, van politiek tot onderwijs en van religie tot taal. Het oude testament, als waarheid aanschouwd door alle abrahamitische religies, opent er zelfs mee in de vorm van het verhaal van Adam en Eva. Adam werd geschapen als de eerste mens en Eva, als vrouw, werd geschapen als zijn eigendom en metgezel. Eva's verleiding door de slang en haar daaropvolgende verleiding van Adam betekende de val van de mens en de verbanning

uit de tuin van Eden. Een oud verhaal dat tot op de dag van vandaag de man-vrouwverhouding bepaalt.

Ook al is het verhaal zelf op vele manieren uit te leggen (het is nu eenmaal een allegorie), we kunnen stellen dat de meest reële interpretatie is dat Eva Adam heeft verleid tot seksuele handelingen, waarmee de mens derhalve de macht heeft verkregen tot het creëren van leven, een macht die eigenlijk aan God voorbehouden was. Het verhaal zelf is symbolisch en niet gestoeld op historische gebeurtenissen, maar het is nog altijd hoogst relevant om twee redenen. Ten eerste beïnvloedt het nog altijd de manier waarop naar vrouwen gekeken wordt en ten tweede heeft de symboliek wel degelijk een kern van waarheid.

Sinds de Franse revolutie heeft de vrouw langzaam maar zeker meer rechten gekregen. De rechten van met name westerse vrouwen zijn zelden goed in historisch perspectief en worden slechts door enkele culturen uit het verleden geëvenaard. Dit neemt niet weg dat er nijpende problemen zijn omtrent de rechten van de vrouw en, hieruit voortvloeiend, de rechten van de man.

De eerste twee golven westers feminisme draaiden om relatief concrete en duidelijk aanwijsbare doelen. Vrouwen wilden stemrecht, recht op onderwijs, recht op werk én recht op het vrijelijk kunnen beoefenen en ontdekken van hun seksualiteit. Dit zijn zaken die enkel toegejuicht kunnen worden. De laatste decennia is er echter sprake van een kentering en zijn de rechten van zowel vrouwen als mannen in het geding gekomen. Onder het mom van zedendelicten hebben wij de opkomst van een nieuwe puriteinse beweging mogen aanschouwen, die zichzelf presenteert als het volgende stadium van feminisme. Een wolf in schaapskleren...

De man en de vrouw zijn niet gelijk, maar wel gelijkwaardig. De man heeft een fysiek overwicht ten opzichte van de vrouw, maar hij heeft haar tevens nodig. Het is immers de vrouw die de capaciteit heeft om leven te baren. Vanuit biologisch perspectief kunnen we dus stellen dat er een natuurlijke machtsbalans is tussen de man en de vrouw: de man heeft de macht de vrouw te “vernietigen” maar daarmee zou hij tevens zichzelf vernietigen. Er is dus een intrinsieke machtsbalans; de één kan niet zonder de ander. De twee delen maken elkaar compleet.

De man-vrouwverhouding is dus tevens intrinsiek een seksuele verhouding. Zonder seks is er geen noodzaak twee geslachten te hebben van dezelfde soort. Dit alles bepaalt de man-vrouwverhouding: alles draait om seks, behalve seks. Seks draait om macht. De macht die de twee geslachten over elkaar proberen uit te oefenen.

Een man hoeft theoretisch weinig te investeren in nageslacht. Hij is feitelijk een donor, de vrouw is degene die het kind draagt en voedt. Vanwege zijn fysieke overwicht is de man dus in staat tot het volledig domineren van de vrouw. Hij kan haar immers tot seks dwingen, de zogenaamde verkrachting. Vrouwen hebben over het algemeen een fysiek zwakkere positie ten opzichte van de man en dienen dus absoluut hiertegen in bescherming te worden genomen. Indien de man zijn macht tot dwang wordt ontnomen, is er immers een herstel van de machtsbalans. Dankzij ethisch besef gecombineerd met wetgeving en actieve vervolging is de overgrote meerderheid van de mannen gelukkig niet in staat tot het begaan van een dergelijk misdrijf, wat de man-vrouwverhouding tot een gezonder en natuurlijker evenwicht brengt. De verleiding staat dan weer voorop, de enige eerlijke manier waarop het liefdesspel gespeeld kan worden.

De vrouwelijke bevrijding gaat dus hand-in-hand met de mannelijke bevrijding. Als beide geslachten geen macht over elkaar kunnen uitoefenen, is het speelveld gelijk. In recente decennia zijn we echter getuige geweest van een herkomst van de vrouwelijke onderdrukking, en daarmee ook de mannelijke onderdrukking. Paradoxaal genoeg wordt dit spel gespeeld over de rug van de vrouw zelf. Middels een zéér extensieve interpretatie van het zedendelict (denk aan concepten als seksuele intimidatie) probeert men een nieuwe vorm van puritanisme tot stand te brengen om de vrouw te onderdrukken. Dit gebeurt door het ontnemen van de rechten van de man, namelijk zijn recht tot verleiding en het opzoeken van de grenzen. Als een spreekwoordelijke “hand op de knie” een reden kan zijn voor een publieke berechting, iets dat wij vele malen hebben moeten aanschouwen, wordt het recht van beide geslachten ontnomen om de gespannen seksuele verhouding tussen man en vrouw te ontdekken. Dit leidt dus tot een ommekeer van de filosofische ideeën geassocieerd met de seksuele revolutie: men is niet vrij in het beoefenen van het liefdesspel, maar wordt aan meer regels en wetgeving onderworpen dan ooit tevoren. De man verliest zijn recht op verleiding, de vrouw verliest haar recht om verleid te worden. Het is daarom niks meer dan een continuatie van wat we al millennia zien: seksualiteit mag niet vrij beoefend worden. De verborgen agenda relateert aan wat eerder ter sprake is gekomen; alles draait om seks, behalve seks. Seks draait om macht... En wie de zeden controleert, controleert dus de macht.

Dit betekent niet dat er geen wetgeving en actieve vervolging moet zijn van zij (man óf vrouw) die de grenzen overschrijden. Dit vereist wel een grote mate van terughoudendheid. De staat heeft zich in beginsel niet te bemoeien met relaties en seksualiteit, staatsbemoeienis is enkel een *ultimum remedium*.

Geslacht en seksuele oriëntatie

Een ander aspect dat wij centraal moeten stellen is de verzameling van ideeën omtrent geslacht en seksuele oriëntatie. De meeste culturen zijn omgeven door een sprookjesachtige visie op geslacht en seksuele oriëntatie: er is een man en een vrouw, ze worden verliefd en leven nog lang en gelukkig. De man is sterk en zonder angst, de vrouw is verzorgend en emotioneel beladen. Deze archaïsche interpretatie is in recente decennia steeds meer losgelaten, net als de idee dat liefde enkel tussen een man en een vrouw kan plaatsvinden. Deze ontwikkeling is in beginsel goed, maar komt met haar haken en ogen.

Er is sprake van een waarneembare trend naar het verfijnen van geslacht en seksuele oriëntatie, eventueel met behulp van verzonnen concepten. Dit uit zich in het consequent definiëren van nieuwe vormen van seksualiteit en geslacht. Feit blijft echter dat in het laatste geval de biologie een mening heeft: er zijn twee geslachten, een man en een vrouw. Elke andere vorm van geslacht is enkel een product van de menselijke geest en paradoxaal genoeg een continuatie van wat men stelt te bestrijden. Een man die zich niet strikt als “man” gedraagt, sterk en angstloos, heeft een nieuw label nodig, en idem dito voor een vrouw. Deze beweging houdt dus feitelijk het eerder besproken archaïsche man-vrouwmodel in stand, er worden enkel nieuwe labels aan toegevoegd. Ditzelfde geldt voor seksuele oriëntatie. Waren er eens slechts drie opties (heteroseksueel, homoseksueel en biseksueel), nu zijn er vele opties bijgekomen, afhankelijk van de seksualiteit en het bijbehorende gedrag van de desbetreffende groep.

De waarheid is dat mensen in het algemeen, en seksuele oriëntatie en geslacht in het bijzonder, geen kwestie is van zwart-wit; er zijn enkel eindeloos veel tinten grijs. Het verzinnen en labelen van andere vormen is dan ook een vruchteloze exercitie. Ware emancipatie betekent dat mannelijkheid en vrouwelijkheid in beginsel niet te definiëren zijn buiten het biologische aspect en dat seksuele oriëntatie als geheel een achterhaald concept is. Het willen labelen van iedere seksuele uitingvorm, waar er in theorie oneindig veel van zijn, is dus niks anders dan een nieuwe vorm van onderdrukking en hokjesdenken.

De opkomst van technologie

Een belangrijke reden voor het schrijven van een document gericht op een langetermijnvisie is de ongekende opmars van industrie en technologie van de afgelopen twee eeuwen. In een relatief korte tijd heeft de mens haar simpelere vormen van bestaan, gekenmerkt door beperkte technologie, luxe en kwaliteit van leven, achter zich gelaten om een tijdperk van relatieve overvloed in te gaan. Dit heeft geleid tot vele positieve ontwikkelingen, zoals het tegengaan van ziektes, verlenging van het leven en verbetering van de kwaliteit van leven.

Deze opkomst van technologie heeft echter ook een duistere kant: omdat de mens nog steeds in haar van oudsher kapitalistische wijze van productie zit, betekent het ook dat de ongelijkheid tussen mensen op vele vlakken is uitgegroeit, tot het punt dat men kan gaan spreken over “loonslavernij”. Enkele individuen en organisaties hebben toegang tot vele en geavanceerde vormen van productie en technologie, terwijl de meerderheid nog steeds enkel haar kennis en lichaam ter beschikking hebben. De automatisering van het productieproces versterkt dit proces en begint ertoe te leiden dat een substantieel deel van de werkende bevolking irrelevant voor het productieproces lijkt te worden, met alle gevolgen van dien. Dit is vergelijkbaar met de opkomst van de Ludieten-beweging eind 18e en begin 19e eeuw, een beweging die streed tegen de industrialisatie om zo hun eigen marginalisering tegen te gaan. Uiteindelijk zou de industriële vooruitgang tot een bloederige en onrustige periode leiden, beginnend met de revoluties van 1848.

Een dergelijk scenario is een reëel toekomstbeeld als men de vooruitgang van technologie en automatisering zonder enige (reële) visie in goede banen leidt of zelfs in haar voordeel laat werken. Wetenschap en technologie dienen een centrale positie in te nemen in iedere samenleving, en dit dient zich via het onderwijs te uiten. De kansen die dit biedt zijn eindeloos en worden niet voldoende benut. Op de middellange termijn dient er gestreefd te worden naar een uitbanning van standaardwerk dat leidt tot een samenleving die enkel gericht is op wetenschappelijke, technologische, filosofische en kunstzinnige vooruitgang, met als uitgangspunt het onafhankelijke maken van de mensheid van de grillen van haar omgeving.

Een waardige toekomst

Niet alleen de technologische ontwikkelingen zijn de reden voor de noodzaak van een langetermijnvisie, maar in een toekomst waarin ook natuurlijke ontwikkelingen onverstoord doorgaan is een langetermijnvisie cruciaal voor de versterking en het behoud van een waardig bestaan voor mens en natuur. Mensen zijn vaak verward in een zoektocht naar geluk, ondanks dat het voor velen moeilijk is om te definiëren wat geluk voor betekent.

Als student, als vrijwilliger of door het leveren van arbeid dragen we ons steentje bij aan de samenleving. Dit zorgt voor economische welvaart, het voorziet ons van inkomen en het levert de staat financiële middelen op. Hierbij rijst de vraag of er een evenredige balans is tussen deze drie factoren. Het leveren van arbeid kan de mens een gelukkig gevoel geven door voldoening, maar het levert ook stress op, wat vervolgens van grote invloed kan zijn op andere factoren in het leven. De zoektocht naar de juiste balans tussen arbeid en rust brengt niet alleen het individu verder, maar ook de gehele samenleving. Zowel lichamelijke als geestelijke rust is nodig voor betere prestaties, het creëren van kansen en het benutten van deze kansen. Geluk wordt mede bepaald door kansen in het leven en is daarnaast sterk gecorreleerd aan

gezondheid. Door een goede balans tussen arbeid, rust en geluk vergroten persoonlijke kansen en de kansen voor ons als samenleving.

Een ideaal gericht op een basis van verbondenheid, menselijke waardigheid, solidariteit, democratie, gelijkwaardigheid en rechtvaardigheid biedt kansen om meer gevoel van geluk van mensen terug te brengen, wat dit gevoel ook is. Er zullen altijd mogelijkheden zijn om een wezenlijke veranderingen te realiseren die leiden tot een alternatieve toekomst. In een wereld waarin het consumptisme een steeds grotere stempel drukt op ons dagelijkse leven bieden onze kennis, creativiteit en doorzettingsvermogen talloze mogelijkheden om met steeds innovatievere oplossingen te komen. Wat ooit onmogelijk leek, is nu steeds vaker mogelijk.

Uitleiding

Het doel van dit document was om houvast te bieden voor de oprichting van een politieke beweging die voorbij gaat aan de waan van de dag en mens, politiek, wetenschap en levensbeschouwing in een bredere, universele context probeert te plaatsen, met als uiteindelijke doel een begin te maken voor een nieuw tijdperk van samenleving, welvaart en democratie. De woorden in dit document zijn directe producten van de geesten van de auteurs en dienen derhalve niet als een absolute waarheid te worden beschouwd. Integendeel, dit document is open voor constructieve kritiek, revisie en uitbreiding. Het is een document dat kracht probeert te geven aan de stille meerderheid die het zwijgen wordt opgelegd, de andersdenkenden en de verworpenen. Opdat hen een licht wordt geboden aan het einde van de tunnel.